

การศึกษาแนวทางการพัฒนาหนังสือเรียนทัศนศิลป์ ช่วงชั้นที่ 4
ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544

นางสาวโอชนา พูลทองดีวัฒนา

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาศิลปศึกษา ภาควิชาศิลปะ ดนตรี และนาฏศิลป์ศึกษา
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2551
ลิขสิทธิ์ของจุฬ เลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A STUDY OF GUIDELINES TO DEVELOP VISUAL ARTS TEXTBOOKS FOR
FOURTH GRADE LEVEL CLUSTER BASED ON BASIC EDUCATION
CURRICULUM B.E.2544

Miss Ochana Poonthongdeewattana

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Education Program in Art Education
Department of Art , Music and Dance Education

Faculty of Education

Chulalongkorn University

Academic Year 2008

Copyright of Chulalongkorn University

511308

หัวข้อวิทยานิพนธ์

การศึกษาแนวทางการพัฒนาหนังสือเรียนทัศนศิลป์ ช่วง
ชั้นที่ 4 ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช
2544

โดย

นางสาวไอชณา พูลทองดีวัฒนา

สาขาวิชา

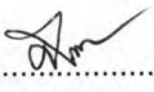
ศิลปศึกษา

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

รองศาสตราจารย์ ดร. สันติ คุณประเสริฐ

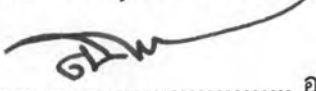

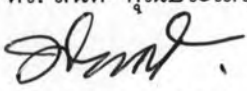
คณะกรรมการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโท

..... คณบดีคณะครุศาสตร์
(ศาสตราจารย์ ดร. ศิริชัย กาญจนวาสี)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. ปุณณรัตน์ พิชญไพบุลย์)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(รองศาสตราจารย์ ดร. สันติ คุณประเสริฐ)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ปิยะชาติ แสงอรุณ)

โอชณา พูลทองดีวัฒนา : การศึกษาแนวทางการพัฒนาหนังสือเรียนทัศนศิลป์ ช่วงชั้นที่ 4 ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544. (A STUDY OF GUIDELINES TO DEVELOP VISUAL ARTS TEXTBOOKS FOR FOURTH GRADE LEVEL CLUSTER BASED ON BASIC EDUCATION CURRICULUM B.E.2544) อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก : รศ.ดร.สันติ คุณประเสริฐ, 253 หน้า.

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาหนังสือเรียนทัศนศิลป์ ช่วงชั้นที่ 4 ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ใน 5 ด้าน คือ ด้านผู้แต่ง ด้านเนื้อหา ด้านกิจกรรมศิลปะ ด้านภาพประกอบ ด้านการออกแบบและคุณภาพการพิมพ์ กลุ่มตัวอย่างประชากรประกอบด้วย นักวิชาการศิลปศึกษา 6 คน ครูผู้สอน 6 คน ผู้แต่งหนังสือเรียน 6 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการตีความหาข้อสรุปตามโครงสร้างของประเด็นคำถาม

ผลการวิจัยพบว่า

1. ด้านผู้แต่ง ควรเป็นผู้มีคุณวุฒิทางด้านวิชาการ มีประสบการณ์ในการเขียนและการสอน มีความสามารถในการใช้ภาษา ประกอบด้วยนักวิชาการศิลปศึกษา ผู้เชี่ยวชาญด้านทัศนศิลป์และครูผู้สอน เพื่อร่วมกำหนดกรอบแนวคิดของเนื้อหา และกิจกรรมให้สัมพันธ์กัน มีบรรณาธิการผู้เรียบเรียงและบรรณาธิการฝ่ายศิลป์
  2. ด้านเนื้อหา ควรมีความตรงตามสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ ถูกต้องตามหลักวิชาการ มีระดับความยากง่ายที่เหมาะสม บูรณาการความรู้ 4 แกนตามทฤษฎี DBAE ความรู้ความเข้าใจทัศนวัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทยและสากล ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ บูรณาการร่วมกับศาสตร์อื่น ส่งเสริมพัฒนาการทั้งด้านพุทธิพิสัย ทักษะพิสัย และจิตพิสัย มีความทันสมัย น่าสนใจ เตรียมความพร้อมศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาหรือประกอบอาชีพ แนะนำแหล่งเรียนรู้เพิ่มเติม จัดทำชุดส่งเสริมการเรียนรู้ หนังสือเรียน คู่มือครู แบบฝึกหัด และสื่อมัลติมีเดีย
  3. ด้านกิจกรรมศิลปะ ควรมีความหลากหลาย เหมาะสมกับวัย ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และการแสดงลักษณะเฉพาะตน พัฒนาความรู้ ความเข้าใจและการนำไปใช้ บูรณาการความรู้ทั้ง 4 แกนตามทฤษฎี DBAE การเรียนรู้ทัศนวัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทยและสากล ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ พัฒนาสติปัญญาทั้ง 8 ด้าน ตามทฤษฎีพหุปัญญา เชื่อมโยงกับแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นและการศึกษาตลอดชีวิต มีกิจกรรมเสริมความถนัด เตรียมความพร้อมศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาหรือประกอบอาชีพ
  4. ด้านภาพประกอบ ต้องสื่อความหมายตรงตามเนื้อหา สีสวยงาม น่าสนใจ กระตุ้นความคิดและความเข้าใจเนื้อหา มีความหลากหลายทั้งภาพผลงานศิลปินไทยและต่างประเทศ ช่างพื้นบ้าน ผลงานนักเรียน และภาพขั้นตอนการปฏิบัติ มีคำบรรยายและอธิบายภาพ มีขนาดภาพที่เหมาะสม สัดส่วนปริมาณภาพต่อเนื้อหา 40:60 ระบุแหล่งอ้างอิงของภาพ บรรจุภาพในแผ่นซีดีรอม
  5. ด้านการออกแบบและคุณภาพการพิมพ์ ควรออกแบบปกและรูปเล่มให้มีบุคลิกลักษณะ คือ มีความสวยงาม ทันสมัย น่าสนใจ การจัดหน้าต้องคำนึงความงามทางองค์ประกอบศิลป์ มีเอกภาพ เรียบง่าย มีแบบแผน รูปเล่มขนาด A4 ตัวอักษรขนาด 16 พอยท์ ใช้กระดาษปอนด์หรืออาร์ต เข้าเล่มแบบสันกาว มีการกำหนดเกณฑ์คุณภาพการออกแบบและการพิมพ์ และมีกรรมการตรวจมาตรฐานคุณภาพ
- ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมคือ ควรปรับปรุงแบบจากการบรรยายเนื้อหาเป็นการสื่อความหมายด้วยภาพ และออกแบบอย่างมีศิลปะ เพื่อส่งเสริมความซาบซึ้งสุนทรีย์ภาพควบคู่ไปกับความรู้ทางทฤษฎี ดังนั้นผู้แต่งและผู้ผลิตจึงควรให้ความสำคัญกับภาพประกอบ การออกแบบและคุณภาพการพิมพ์

ภาควิชา ศิลปะ ดนตรี และนาฏศิลป์ศึกษา .....

ลายมือชื่อนิสิต .....

สาขาวิชา ศิลปศึกษา .....

ลายมือชื่อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก .....

ปีการศึกษา 2551

4883805427 : MAJOR ART EDUCATION

KEYWORDS : VISUAL ARTS TEXTBOOKS / FOURTH GRADE LEVEL CLUSTER / BASIC EDUCATION CURRICULUM B.E.2544

OCHANA POONTHONGDEEWATTANA : A STUDY OF GUIDELINES TO DEVELOP VISUAL ARTS TEXTBOOKS FOR FOURTH GRADE LEVEL CLUSTER BASED ON BASIC EDUCATION CURRICULUM B.E.2544. ADVISOR : SANTI KHUNPRASERT, Ed.D., 253 pp.

The purpose of this research is to study the guidelines to develop the visual arts textbooks for the fourth grade level cluster based on basic education curriculum B.E.2544 in 5 factors, which are Author factor, Content factor, Art activity factor, Illustration factor, and Design and quality printing factor. The population was comprised of six art educators, six art teachers in the fourth grade level cluster, and six visual arts textbooks authors. The research methodology is a set of structured interviews. The data was analyzed by content analysis.

The results of the research revealed that:

1. Author factor. The authors should be the knowledge expertise, who has the writing and teaching experience, the ability for using language. Moreover, the authors should be comprised of art educator, visual art expert, and art teacher in order to set the content related to the activity controlled by editor and art editor.

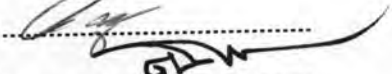

2. Content factor. The content should be in the learning standard according to the subject principle; have the proper to the level of difficulty; integrate the four principles knowledge of the DBAE theory; understand in visual culture, Thai and international wisdom; merge new technology with others; improve cognitive domain, psychomotor domain, and effective domain; interesting, update, and prepare to university study or career; introduce alternatives learning source; make up the set of learning encouragement, textbooks, teacher handbooks, and multi-medias.

3. Art activity factor. The art activity should be variety to the ages; support the creation and individual present; develop knowledge, understanding, and using; integrate the four principles knowledge of the DBAE theory; understand in visual culture, Thai and international wisdom; use new technology to develop 8 sectors of intelligence according to the theory of multiple-intelligences; combine with the local learning source and life-long learning; have skillful activity; prepare to university study or career.

4. Illustration factor. The illustration have to include of this following ; explaining the content exactly, coloring aesthetically, interesting, encourage of thinking and understanding; varieties of art works-Thai artists, international artists, craftsmen, student art works, and the illustration of process; the caption to explain the illustration; The picture should have a proper size for reader to view any detail clearly. The ratio of text and picture should be (40:60); reference of the picture and write it into the CD-ROM.

5. Design and quality printing factor. The cover and the books should be designed to distinguish as the art subject, which is beauty, in-trend, and interesting. The page setting up must be considered aesthetical matter. The book sized is the A4 size. The average font is 16 point printed in the sulphate paper or art paper, then binding the book by glue. The books should meet the standard quality of design and printing by the book expertists committee.

In addition, the visual art textbooks should be adjusted the way of presentation from explanation to narration by picture, and designed artistically in order to encourage aesthetic with the theory. So, the author and the producer should pay more important to the illustration, design, and quality printing.

Department : Art, Music and Dance Education... Student's Signature
Field of Study : Art Education..... Advisor's Signature
Academic Year : 2008.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ไม่อาจสำเร็จลุล่วงไปได้ หากขาดบุคคลดังต่อไปนี้

รองศาสตราจารย์ ดร. สันติ คุณประเสริฐ อาจารย์ที่ปรึกษาที่กรุณาให้คำปรึกษาแนะนำ และตรวจสอบแก้ไข จนกระทั่งวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

รองศาสตราจารย์ ดร. ปุณณรัตน์ พิชญ์ไพบุลย์ ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และรองศาสตราจารย์ ปิยะชาติ แสงอรุณ กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่กรุณาให้คำแนะนำ และตรวจสอบแก้ไขวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ให้สมบูรณ์

อาจารย์ ดร.วัชรินทร์ จิตติอดิตย อาจารย์ ดร.อภิชาติ พลประเสริฐ และ อาจารย์ ดร. โสมฉาย บุญญานันต์ ผู้ทรงคุณวุฒิที่กรุณาตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

ศาสตราจารย์กำจร สุนพงษ์ศรี, ศาสตราจารย์สุชาติ เกาทอง, รองศาสตราจารย์พิชญ์ศุภนิมิตร, รองศาสตราจารย์จุฑารัตน์ วิทยา,รองศาสตราจารย์พีระพงษ์ กุลพิศาล, รองศาสตราจารย์ ดร.ปุณณรัตน์ พิชญ์ไพบุลย์, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ผดุง พรหมมูล, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นรินทร์ รัตนจันทร์, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศักดิ์ชัย เกียรตินาคินทร์, อาจารย์สังคม ทองมี, อาจารย์สาทร เจริญภักดี, อาจารย์รัชดา ส่ำประเสริฐ, อาจารย์สรารุช ใจแจ่ม,อาจารย์วิภาภรณ์ อรุณพลอด, อาจารย์สุพจน์ คุณานุกุล, คุณวิจิตร อภิชาติเกรียงไกร, คุณเกื้อกมล นิยม และคุณปิยะพงษ์ โมกขพันธ์ ผู้เชี่ยวชาญที่กรุณาให้ข้อมูลความคิดเห็นอันเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง

อาจารย์ประจำสาขาวิชาศิลปศึกษา ภาควิชาศิลปะ ดนตรี และนาฏศิลป์ศึกษาทุกท่าน ที่เมตตาอมอบวิชาความรู้ และให้คำปรึกษาแนะนำ

คุณวันทนา สายยูเซตร์ และเพื่อน ๆ รุ่น 21 ทุกคนที่ให้ความช่วยเหลือและให้กำลังใจ

บิดา มารดา ครูอาจารย์ และกัลยาณมิตร ผู้ใกล้ชิดทุกคนที่ให้ความรักและปรารถนาดีเสมอมา

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณทุกท่านเป็นอย่างสูงมา ณ ที่นี้

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฅ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	11
3. ขอบเขตของการวิจัย.....	11
4. คำจำกัดความในการวิจัย.....	12
5. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	12
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	13
1. หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544.....	13
2. สาระและมาตรฐานการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ด้านทัศนศิลป์ ช่วง	
ชั้นที่ 4.....	22
3. ลักษณะของผู้เรียนในช่วงชั้นที่ 4.....	24
4. การเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ด้านทัศนศิลป์ ช่วงชั้นที่ 4.....	30
5. หนังสือเรียนทัศนศิลป์.....	35
6. เกณฑ์ในการศึกษาหนังสือเรียน.....	56
7. แนวทางการพัฒนาหนังสือเรียนทัศนศิลป์ ช่วงชั้นที่ 4	67
7.1 ด้านผู้แต่ง.....	67
7.2 ด้านเนื้อหา.....	68
7.3 ด้านกิจกรรม.....	95
7.4 ด้านภาพประกอบ.....	98
7.5 ด้านการออกแบบและคุณภาพการพิมพ์.....	103
8. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	118
8.1 งานวิจัยในประเทศ.....	118

บทที่	หน้า
8.2 งานวิจัยต่างประเทศ.....	125
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	130
1. การศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูล.....	130
2. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย.....	130
3. เครื่องมือวิจัย.....	131
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	132
5. การวิเคราะห์ข้อมูล.....	132
6. การนำเสนอผลการวิจัย.....	132
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	133
5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	197
1. สรุปผลการวิจัย.....	198
2. อภิปรายผลการวิจัย.....	208
3. ข้อเสนอแนะ.....	224
รายการอ้างอิง.....	226
ภาคผนวก.....	234
ภาคผนวก ก กรอบแนวคิดการสร้างเครื่องมือ.....	235
ภาคผนวก ข เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	241
ภาคผนวก ค รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือ.....	248
ภาคผนวก ง รายชื่อผู้เชี่ยวชาญที่ให้สัมภาษณ์.....	250
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	253

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	สถานภาพและข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์.....	133
2	ความคิดเห็นของผู้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาหนังสือเรียน ทัศนศิลป์ ช่วงชั้นที่ 4 ในด้านผู้แต่ง	136
3	ความคิดเห็นของผู้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาหนังสือเรียน ทัศนศิลป์ ช่วงชั้นที่ 4 ในด้านเนื้อหา.....	149
4	ความคิดเห็นของผู้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาหนังสือเรียน ทัศนศิลป์ ช่วงชั้นที่ 4 ในด้านกิจกรรม.....	162
5	ความคิดเห็นของผู้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาหนังสือเรียน ทัศนศิลป์ ช่วงชั้นที่ 4 ในด้านภาพประกอบ.....	173
6	ความคิดเห็นของผู้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาหนังสือเรียน ทัศนศิลป์ ช่วงชั้นที่ 4 ในด้านการออกแบบและคุณภาพการพิมพ์.....	181
7	ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมของผู้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาหนังสือ เรียนทัศนศิลป์ ช่วงชั้นที่ 4.....	186